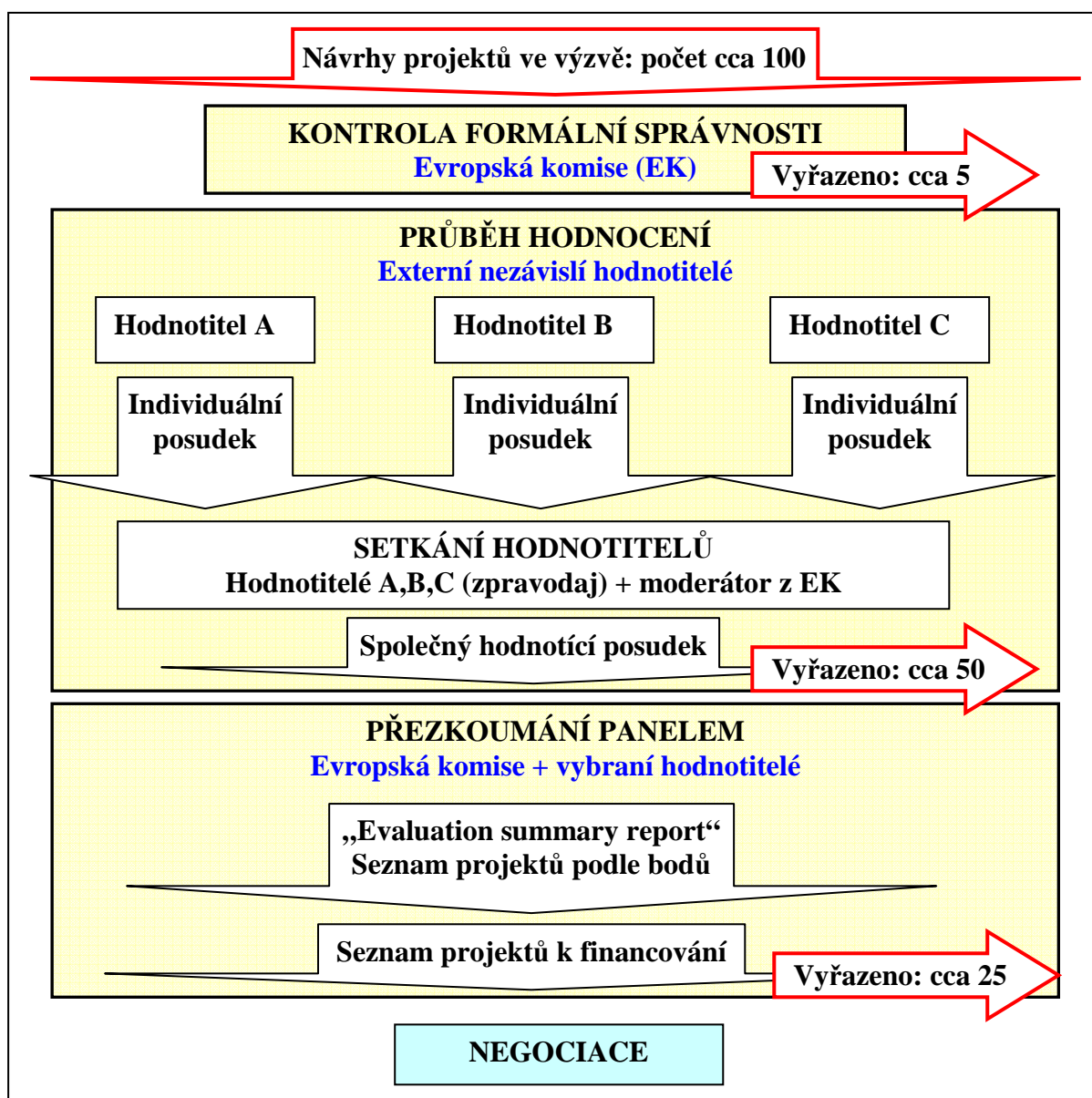

Část 3 – Hodnocení projektů

Předchozí čísla článků o Managementu projektů 7. rámcového programu pro výzkum, vývoj a demonstrace (7.RP) popisovala strukturu a cíle programu a následně také první kroky, které jsou nezbytné pro získání finančních prostředků na výzkumně-vývojový záměr organizace – tj. úspěšné sestavení konsorcia, příprava návrhu projektu a jeho odeslání Evropské komisi. Nyní se dostáváme do fáze hodnocení projektu. Pouze projekty, které budou vyhodnoceny jako úspěšné, mohou organizaci zajistit přísun finančních prostředků. Tento článek poskytuje informace o celém procesu hodnocení projektů 7.RP od provedení kontroly formální správnosti podání návrhu projektu Evropskou komisí, přes výběr hodnotitelů, hodnotící kritéria a hodnocení samotné, až po zaslání oficiálního dopisu žadatelům, jejichž projekty byly úspěšně vybrány k financování. Celý proces je znázorněn na obrázku 1.

Obrázek 1: Hodnocení projektů v 7.RP

KONTROLA FORMÁLNÍ SPRÁVNOSTI

Krátce poté, co je uzavřena příslušná výzva pro podávání návrhu projektu (přibližně do 12ti dní), zašle Evropská komise koordinátorovi emailem zprávu o úspěšném obdržení projektového návrhu (tzv. „Acknowledgement of receipt“). Jedinou vypovídací hodnotou tohoto emailu je, že nedošlo k selhání techniky a projektový návrh byl opravdu doručen do rukou Evropské komise. Neznamená však, že projekt splňuje všechny potřebné náležitosti definované ve výzvě a bude hodnocen. Za tímto účelem musí proběhnout nejdříve formální kontrola správnosti podaného návrhu projektu (tzv. „eligibility check“). V této fázi Evropská komise kontroluje, zda návrh projektu splňuje podmínky uznatelnosti dané výzvy a typu projektu (tzv. „eligibility criteria“). Aby návrh projektu prošel formální kontrolou, musí být podán před uzávěrkou výzvy, musí zahrnovat alespoň minimální počet partnerů, musí být kompletní (to znamená, že musí obsahovat všechny předepsané administrativní formuláře i vědeckou část projektu) a pokud je definováno v dané výzvě, musí splňovat i další specifické podmínky (mezi ně většinou patří dodržení předepsaných hranic pro možný požadovaný příspěvek Evropského společenství, povinná účast partnerů z určitých zemí či typů organizací apod.). Podle dosavadních praktických zkušeností je v této fázi vyřazeno kolem 5 % podaných projektů. Důvodem je především nedostatečná pozornost věnovaná zadání výzvy (častým nedostatkem je požadování vyššího příspěvku) a problémy technického rázu (především snaha odeslat návrh projektu na poslední chvíli, která může narazit na přehlcení elektronického systému EPSS a jeho zhroucení, nebo k tomu, že bude ve spěchu nahrána špatná příloha nebo tato povinná příloha nebude v roztržitosti nahrána vůbec). S postupem doby však rostou zkušenosti žadatelů a procento takto vyřazených projektů neustále klesá.

PRŮBĚH HODNOCENÍ

Poté, co je Evropskou komisí zkontrolováno, že jsou splněny podmínky formální uznatelnosti, mohou být projekty postoupeny k hodnocení nezávislymi experty (hodnotiteli).

Kdo může být hodnotitelem

Hodnotitelem projektů 7.RP se může stát kdokoliv, kdo se zaregistruje do databáze hodnotitelů na webových stránkách CORDIS (<http://cordis.europa.eu/emmf7/>). Stačí vyplnit požadované údaje, včetně životopisu, seznamu publikací, jazykových znalostí a preferovaných vědecko-výzkumných oblastech do této neveřejné databáze Evropské komise a čekat, až Vás Evropská komise vybere jako vhodného kandidáta k hodnocení projektů z určité výzvy. Zaregistrovat se může opravu kdokoliv bez ohledu na obor své působnosti – může se jednat nejen o výzkumníky, ale i manažery (administrativní pracovníky). Je velice důležité si tuto skutečnost uvědomit, protože projekty mohou být skutečně hodnoceny nejenom úzkými specialisty a odborníky na danou oblast, ale v některých případech také manažery a experty z jiných oborů a oblastí. Tento vyvážený pohled na věc by měl zajistit, že jako úspěšné budou vybrány k financování nejen excelentní výzkumné projekty ale také projekty, u nichž kvalitní management zajistí úspěšnou realizaci a dokončení výzkumného záměru (včetně následné ochrany duševního vlastnictví) a přispěje k růstu konkurenceschopnosti Evropy jako celku. Vlastní zkušenosti s hodnocením projektů jsou neocenitelnou zkušeností, která napomůže porozumět pohledu Evropské komise a tím i přípravě vlastního projektového návrhu. Registraci do této databáze je proto vřele doporučována.

Evropská komise vybere z databáze vhodné hodnotitele pro danou výzvu (výzkumné téma a oblast) a to především s ohledem na jejich odbornou kvalifikaci a relevantní schopnosti. Každý projekt je hodnocen třemi nezávislymi hodnotiteli. Při výběru expertů je brán zřetel i na rovnováhu mezi soukromou a veřejnou sférou, rovnost pohlaví, vhodné geografické rozdělení a pravidelnou rotaci expertů (zamezení neustálému využívání stejných hodnotitelů).

Hodnotitelé by měli mít dostatečné jazykové znalosti (znalost anglického jazyka na dobré úrovni je nutnou podmínkou) a měli by být při svém hodnocení nezávislí, nestranní a objektivní. Splnění těchto předpokladů stvrzují podpisem prohlášení o mlčenlivost a vyloučení střetu zájmů (v rámci tzv. Appointment Letter).

Hodnotící kritéria

Nejdříve jsou všichni hodnotitelé proškoleni. Zástupci Evropské komise jim poskytnou nezbytné informace týkající se obsahu a cílů hodnocené výzvy, povinností hodnotitele a hodnotícího procesu. V 7.RP je každý projekt hodnocen podle předem daných kritérií (tzv. hodnotících kritérií). Existují tři obecná kritéria: 1) vědecko-technická kvalita, 2) implementace a 3) dopad projektu (viz obrázek 2). Každé kritérium může být ohodnoceno body 0 – 5. (0 – návrh nespĺňuje hodnotící kritérium, nebo nemůže být z důvodu chybějících informací hodnocen; 5 – excelentní, návrh splňuje úspěšně všechny požadavky). Obvykle je nutno dosáhnout minimálně 3 bodů v každém kritériu a minimálně 10 bodů celkem (tzv. prahové hodnoty). Některé výzvy mohou vymezit různé váhy pro různá kritéria. V rámci vědecko-technické excelence se hodnotí, zda byl jasně definovaný koncept projektu a jestli odpovídá vědecko-výzkumným požadavkům výzvy. Dále, zda jsou navrženy kvalitní cíle, metodiky a pracovní plán a zda realizace projektu povede k překročení současného stavu poznání a zajistí tak získání nových vědeckých poznatků. V rámci druhého hodnotícího kritéria, kterým je implementace projektu, se zaměřuje pozornost na vhodnou strukturu managementu projektu, kvalitu a zkušenosti jednotlivých řešitelů i celého konsorcia, vyváženost složení konsorcia a vhodné naplánování a rozdělení finančních prostředků pro realizaci projektu. Poslední kritérium zaměřující se na dopad projektu, hodnotí, zda projekt přispěje k dosažení cílů požadovaných Evropskou komisí (a to jak na evropské tak i mezinárodní úrovni) a zda byla zvolena vhodná opatření pro šíření a využití výsledků projektu v praxi.

Hodnotící kritéria („Collaborative projects“)		
VaV KVALITA „Vědecká a/nebo technologická excelence (relevantní k tématu výzvy)“	IMPLEMENTACE „Kvalita a efektivnost realizace projektu a management“	DOPAD „Potenciální dopad projektu skrze vývoj, šíření a využití výsledků“
<ul style="list-style-type: none"> • Jasný koncept a jasně definované a kvalitní cíle • Získání nových poznatků (vědecký pokrok) • Kvalita a efektivnost metodologie a pracovního plánu 	<ul style="list-style-type: none"> • Vhodná struktura managementu a činností • Kvalita a zkušenost individuálních účastníků • Kvalita konsorcia a jeho vyváženost • Vhodné rozdělení prostředků 	<ul style="list-style-type: none"> • Dosažení dopadů vyjmenovaných v pracovním programu na evropské (mezinárodní) úrovni • Vhodná opatření pro šíření a využití výsledků projektu, management duševního vlastnictví

Obrázek 2: Hodnotící kritéria v 7.RP (pro projekty SP Spolupráce typu „Collaborative project“)

Vypracování individuálních posudků

Samotné hodnocení projektů probíhá nejprve individuálně jednotlivými hodnotiteli (ve většině případů „vzdáleně“, tj. od hodnotitele z domu či kanceláře) a následně na společné schůzce expertů s Evropskou komisí v Bruselu (nebo Luxemburgu).

Nejdříve je každý projekt hodnocen odděleně třemi nezávislými experty. Každý hodnotitel přečte návrh projektu a vyplní vlastní individuální posudek (tzv. Individual Assessment Report). Je třeba si uvědomit, že každý hodnotitel má na starosti více projektů, ke kterým musí napsat své komentáře a vypracovat posudky. Na základě zkušenosti (s ohledem na omezené časové možnosti hodnotitelů) se dá říci, že hodnocení jednoho projektu expert věnuje jen několik hodin! Pro úspěch projektu je tak nezbytné, aby byl napsán stručně, jasně a výstižně. Většina hodnotitelů se shoduje, že kvalitně sepsaný abstrakt v úvodu je klíčem k úspěchu celého projektu. Nutné je také dodržet požadovanou strukturu projektu. Ta totiž odpovídá struktuře kritérií, ke kterým hodnotitelé musí psát komentáře. Hodnotitel očekává požadované informace v relevantních kapitolách a nemá většinou dostatek času ani motivace informace dohledávat v jiných částech textu projektu. V některých výzvách je stanoven i limit počtu stránek pro jednotlivé kapitoly. Hodnotitel není povinen číst přebývajícím text a nebude ho tedy zohledňovat při svém hodnocení.

Vypracování společného hodnotícího posudku

Hodnotitelé se poprvé potkají na meetingu v Bruselu (popřípadě v Luxemburgu) (tzv. „consensus meeting“), kde se dohodnou na společném výsledku hodnocení (tj. konečném počtu bodu a konečných komentářích). Setkání je moderováno zástupcem Evropské komise, jehož cílem je dosáhnout shody mezi všemi hodnotiteli. Výsledkem je zpracování jednoho společného hodnotícího posudku (tzv. Consensus Report, respektive tzv. Evaluation Summary Report) pro každý projekt. Posudek je následně zaslán koordinátorovi. V této fázi má však pouze omezenou vypovídací hodnotu – poskytuje připomínky expertů k projektu a informace, zda projekt získal dostatečný počet bodu, aby mohl být financován (tedy, zda dosáhl prahové hodnoty pro jednotlivá hodnotící kritéria i celkem). Není však stále rozhodnuto, že bude financován. To záleží na kvalitě ostatních projektů, respektive na množství projektů, které „dosáhly prahových hodnot“ a na množství finančních prostředků, které jsou pro danou výzvu k dispozici.

VÝBĚR PROJEKTŮ, KTERÉ BUDOU FINANCOVÁNY ZE ZDROJŮ 7.RP

O tom, které projekty budou vybrány k financování, rozhodne panel Evropské komise a vybraných hodnotitelů. S přihlédnutím k rozpočtu Evropského společenství pro danou výzvu a na základě uděleného počtu bodů jednotlivým projektům bude sestaven seznam projektů doporučených k financování, seznam projektů, které nebudou financovány a seznam rezervních projektů (tzv. reserv list). V případě, že by bylo více projektům uděleno stejné množství bodů panel rozhodne, kterým z nich budou přednostně uděleny finanční prostředky. Ve většině případů jsou preferovány projekty zabývající se novým tématem, popřípadě projekty, které získaly vyšší počet bodů v hodnotícím kritériu vědecko-výzkumné kvality. Roli ale mohou hrát také další kritéria jako např. zapojení malých a středních podniků do projektu či zastoupení žen v řešitelských týmech.

Ze zkušeností je možné říci, že méně než 50 % předložených projektů je ohodnoceno experty jako kvalitní (tj. dosáhly požadovaného počtu bodů, prahové hodnoty, ve všech hodnotících kritériích i celkem). Míra úspěšnosti projektů, které získaly financování ze zdrojů 7.RP se pohybuje dokonce pouze kolem 20 % (úspěšnost je však různá v různých tematických prioritách a vypsáních výzvách).

Konečné rozhodnutí Evropská komise zašle oficiálním dopisem všem koordinátorům podaných návrhů projektů. Koordinátoři, jejichž projekty byly úspěšně vybrány k financování, navíc obdrží dopis s datem zahájení vyjednávání podmínek o poskytnutí grantu 7.RP (tzv. Letter of Invitation to Negotiation).

O průběhu vyjednávání a podpisu Grantové dohody s Evropskou komisí budou pojednávat další články série Management projektů 7.RP.

Lenka Lepičová
Technologické centrum AV ČR - NICER